

РОЗДІЛ 2 КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО; МУНІЦИПАЛЬНЕ ПРАВО

УДК 342.25

ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ В СІЛЬСЬКІЙ МІСЦЕВОСТІ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

FORMATION AND IMPLEMENTATION OF YOUTH POLICY IN RURAL AREA IN DECENTRALIZATION CONDITIONS

Бровко Н.І.,

*кандидат юридичних наук, доцент,
завідувач кафедри історії, теорії держави і права та державного будівництва
Білоцерківського національного аграрного університету*

Стаття присвячується формуванню та реалізації державної молодіжної політики в сільській місцевості в умовах децентралізації. Молодь є рушійною силою будь-яких перетворень, тому децентралізація має бути орієнтована насамперед на молоді. Ефективність молодіжної політики залежить від єдності та скоординованості дій виконавчої влади, місцевого самоврядування й самої молоді. Установлено, що більшість територіальних громад, особливо сільських, не вживають заходів щодо формування та реалізації молодіжної політики на своїх територіях. Забезпечення ефективної молодіжної політики в умовах децентралізації має базуватися на належному кадровому, фінансовому забезпеченні, розвитку молодіжної інфраструктури та залученні молоді до процесу розроблення й ухвалення рішень і контролю за їх виконанням, що сприятиме розвитку сільських територій.

Ключові слова: децентралізація, молодіжна політика, реалізація молодіжної політики в сільській місцевості, сільська молодь, територіальні громади.

Статья посвящается формированию и реализации государственной молодежной политики в сельской местности в условиях децентрализации. Молодежь является движущей силой любых преобразований, поэтому децентрализация должна быть ориентирована, прежде всего, на молодежь. Эффективность молодежной политики зависит от единства и скоординированности действий исполнительной власти, местного самоуправления и самой молодежи. Установлено, что большинство территориальных общин, особенно сельских, не принимают мер по формированию и реализации молодежной политики на своих территориях. Обеспечение эффективной молодежной политики в условиях децентрализации должно базироваться на необходимом кадровом, финансовом обеспечении развития молодежной инфраструктуры и привлечении молодежи к процессу разработки и принятия решений и контроля за их выполнением, что будет способствовать развитию сельских территорий.

Ключевые слова: децентрализация, молодежная политика, реализация молодежной политики в сельской местности, сельская молодежь, территориальные общины.

The article is devoted to the formation of the state youth policy in rural areas in conditions of decentralization. Young people are the driving force behind all transformations, so decentralization should focus primarily on young people. In most territorial communities, especially rural ones do not implement youth policy as a separate direction for its development. The article explores the issues of the implementation of youth policy in Ukraine in the context of decentralization. It is established that it depends on the unity and coordination of the actions of the executive power, local government and the youth themselves. Ensuring an effective youth policy in the context of decentralization should be based on proper personnel, financial support for the development of youth infrastructure and the involvement of young people in the process of developing and adopting decisions and monitoring their implementation, which will contribute to the development of rural areas.

Key words: decentralization, youth policy, implementation of youth policy in rural areas, rural youth, territorial communities.

Постановка проблеми. Реформа децентралізації набирає обертів. У світлі соціальних трансформацій набуває важливого значення місце молоді в сучасному українському суспільстві. Ситуація, яка складається наразі, свідчить про занепад українських сіл і селищ, із яких масово виїжджає молодь, яка має, навпаки, піднімати українське село. У зв'язку із цим необхідно звернути увагу на категорію сільської молоді та на вплив, який вона може здійснювати в процесі об'єднання територіальних громад. Залучення сільської молоді до реформ децентралізації є важливою проблемою сьогодення. Здійснення молодіжної політики в умовах децентралізації є пріоритетним завданням об'єднаних територіальних громад. Задля цього на державному рівні слід здійснювати молодіжну політику в сільській місцевості, що вже активно відбувається. Проте цього недостатньо, тому на регіональному рівні також мають бути розроблені й ухвалені регіональні програми, орієнтовані на потреби молоді, з урахуванням особливостей територіальних громад.

Стан опрацювання. Питання формування та реалізації державної молодіжної політики в умовах децентралізації сьогодні є новим напрямом у наукових дослідженнях. Трансформаційні процеси в суспільстві доводять необхідність залучення до реформ молоді, яка може бути рушій-

ною силою перетворень у державі. Сьогодні недостатня увага приділяється дослідженню категорії сільської молоді та її ролі у формуванні й розвитку територіальних громад. Розглядаються аспекти різного роду реформ у світлі децентралізації, питання молодіжної політики, проте не досліджені теоретико-правові аспекти державної молодіжної політики в сільській місцевості в умовах децентралізації.

Метою статті є здійснення аналізу молодіжної політики в сільській місцевості в процесі децентралізації, а також дослідження ролі та впливу сільської молоді на процеси, які відбуваються в об'єднаних територіальних громадах у період соціальної трансформації.

Виклад основного матеріалу. Децентралізація влади призводить до змін у державі й окремих адміністративно-територіальних одиницях. Утворення об'єднаних територіальних громад, передача їм повноважень і можливостей самостійно управляти фінансовими ресурсами підвищує спроможність останніх і робить їх успішнішими. Економічний, освітній, культурний, спортивний розвиток місцевості значною мірою залежить саме від молоді, яка буде залучатися до управлінських процесів. Саме молодь може бути рушійною силою перетворень у державі, тому децентралізація має бути орієнтована, насамперед, на цю категорію населення.

Зараз в Україні проживає понад 11,5 млн молодих людей віком від 14 до 35 років – це 27% населення держави. Як свідчать результати всеукраїнського соціологічного дослідження «Молодь України – 2017», сучасна молодь «дещо знає» про реформу децентралізації влади в країні, однак детально не цікавиться цим (42,7%). Тільки 12,7% молоді, яка відчула зміни, пов'язані зі створенням і розбудовою об'єднаної територіальної громади, звертають увагу на покращення соціальної інфраструктури своїх населених пунктів і підвищення якості культурно-просвітницьких заходів. 46,6% молоді не відчули змін, що відбулися після входження їх населеного пункту до об'єднаної територіальної громади, а 37% молодих людей готові особисто брати активну участь у процесі розбудови та розвитку своєї громади. Найбільший відсоток молоді, котра готова брати участь у процесах децентралізації, локалізований у західному макрорегіоні країни (46,7%). Це свідчить про їх активність і прагнення розбудови власної території [1]. Важливо, що 52% молодих людей готові особисто долучитися до ініціатив у громаді. І це вагомий показник того, що молодь хоче змінювати своє життя та життя своїх громад. Як міська, так і сільська молодь готові брати участь у процесі розбудови та розвитку своєї громади. Але, як свідчать дослідження, дистанціювання влади від молоді під час ухвалення рішень щодо розвитку громади частіше відчуває сільська молодь, а не міська. Тому вирішення питання залучення сільської молоді до реформ децентралізації є важливою проблемою сьогодення.

Відомо, що значна частина молоді проживає в сільській місцевості. Проте багато молодих і кваліфікованих спеціалістів усе частіше виїжджають із власних громад у великі міста та взагалі з країни в пошуках кращого життя, і ці негативні процеси тривають. Як запобігти масовому виїзду молоді із сільських місцевостей і як стимулювати її до повернення – це питання важливого регіонального значення. Необхідно, щоб місцеві громади на етапі об'єднання визначили систему стимулів, які б допомогли зупинити міграцію молодих людей із маленьких населених пунктів (сіл і селищ). Молодь має розуміти та бачити перспективи проживання в сільській місцевості, знати про нові можливості для себе та мати бажання розбудовувати свою територію.

Говорячи про об'єднані територіальні громади, де переважає сільське населення, і враховуючи інтенсивний характер міграції сільської молоді до міст, слід зазначити, що такі громади досить обмежені у своїх можливостях. Незважаючи на це, їм слід формувати середовище для життя, розвитку, зайнятості сільської молоді в громадах, розвивати молодіжну інфраструктуру й залучати молодь до процесу ухвалення рішень.

Здійснення молодіжної політики в умовах децентралізації є пріоритетним завданням об'єднаних територіальних громад. Від характеру й обсягу взаємодії органів державної влади з органами місцевого самоврядування та їх посадовими особами багато в чому залежить ефективність здійснення не лише муніципальної та регіональної, а й державної політики. Така політика залежить від єдності та скоординованості дій виконавчої влади, органів місцевого самоврядування і власне самої молоді, адже на місцевому рівні вирішуються питання соціального обслуговування населення, соціально-економічні, політичні та гуманітарні проблеми, і від того, як вони будуть вирішуватися, залежить те, як будуть реалізовуватися державні та загальнонаціональні завдання (зміцнення основ народодовладдя, створення умов для забезпечення життєвих інтересів населення, проведення заходів щодо соціального захисту населення, стабілізація політичної системи) [2].

Міністерством молоді та спорту була розроблена та рекомендована до впровадження модель реалізації молодіжної політики в умовах децентралізації. Це свідчить про те, що робота в цьому напрямку проводиться на державному рівні. Проте цього недостатньо, тому на регіональному

рівні також мають бути розроблені й ухвалені регіональні програми, орієнтовані на потреби молоді, з урахуванням місцевих особливостей [3].

Беручи до уваги той факт, що децентралізація охоплює значну кількість сільських територій, слід урахувати їх особливості й особливості молоді, що проживає на цих територіях, зокрема інфраструктуру молодіжної політики, її організаційне та фінансове забезпечення; наявність і функціонування молодіжних центрів у сільських місцевостях; міжгалузеву та міжсекторальну взаємодію в молодіжній роботі; участь молоді в розвитку об'єднаних територіальних громад і молодіжний громадський контроль.

Забезпечення ефективної молодіжної політики в умовах децентралізації має базуватися на належному кадровому, фінансовому забезпеченні, розвитку молодіжної інфраструктури та залученні молоді до процесу розроблення й ухвалення рішень і контролю за їх виконанням. Передаючи повноваження на місця, слід формувати новий підхід до організації діяльності – від «роботи з молоддю» до «молодіжної участі».

До реалізації молодіжної політики на регіональному рівні мають залучатися центри зайнятості, заклади освіти, культури, спорту, дозвілля, державні, комунальні установи та центри надання адміністративних послуг, молодіжні центри, громадські об'єднання, міжнародні фонди, молодіжні громадські організації. Але при цьому слід урахувати різні можливості територіальних громад, оскільки не всі вони мають розвинуту інфраструктуру. Перед сільськими (селищними) територіальними громадами насамперед має стояти завдання, як використати вже наявну інфраструктуру, кого залучати до її реалізації й на яких умовах. Тому слід підтримувати та розвивати діючі й паралельно створювати нові молодіжні центри та залучати до такої діяльності висококваліфікованих молодіжних працівників.

Слід зазначити, що більшість об'єднаних територіальних громад, особливо сільських, не реалізують молодіжну політику як окремий напрям розвитку громади, не приділяють цьому належної уваги, обґрунтовуючи свою позицію недостатнім фінансуванням, хоча насправді це питання вони не вважають актуальним і таким, що потребує вирішення. Звісно, сільські (селищні) громади мають незначні кошти, а сфер їх використання досить багато. Тому не завжди пріоритетним завданням в об'єднаних громадах є фінансування молодіжної політики на своїх територіях. З урахуванням цього слід залучати не тільки бюджетні кошти, але й звертатися за допомогою до представників бізнесу, які працюють на цій території.

Важливим для реалізації державної молодіжної політики в сільській місцевості є створення молодіжних центрів, що зосереджували б необхідні для молоді послуги та можливості проведення вільного часу й усебічного розвитку. Їхньою метою має бути об'єднання суспільно активної молоді та робота з нею, активізація молодіжної діяльності, навчання спеціалістів, які працюють із молоддю, організація тематичних гуртків і клубів молодіжної роботи, проведення інформаційних кампаній із формування позитивного іміджу молодіжної роботи, залучення молоді. Таким чином можна більш активно залучати молодь до процесу ухвалення рішень і до реалізації молодіжної політики на рівні територіальних громад.

Молодіжна робота в громаді повинна враховувати інтереси та потреби молоді й формувати активну громадянську позицію молоді. Створення молодіжних центрів може відбуватися на базі об'єктів наявної молодіжної інфраструктури, які не використовуються або мало використовуються населенням територіальної громади; вони можуть діяти в клубах, бібліотеках, навчальних закладах тощо. Водночас досвід діяльності молодіжних центрів в Україні показує, що окреме приміщення, розташоване в доступному для молоді місці, є однією з умов ефективної роботи такого центру.

Важливим аспектом у процесі запровадження нової моделі реалізації молодіжної політики на рівні громад є створення дієвої системи збору, оброблення запитів і реагування на них, місцеві молодіжні ініціативи. Знову звертаючись до статистики, можемо стверджувати, що реформи децентралізації стають дедалі помітнішими саме в тих громадах, де керівниками стали молоді люди, адже молодь з її енергією й інноваційним потенціалом є рушійною силою реформи децентралізації [1].

Висновки. Маємо надію, що завдяки децентралізації з молоддю, нарешті, активно працюватимуть не лише в містах, але й у селищах і найменших селах. Об'єднані громади мають створити відділи, управління, визначити окремих працівників, відповідальних за роботу з молодими людьми [4]. Безперечно, відновлення інфраструктури об'єднаної територіальної громади має пріоритетне значення, але втілення в життя цих проектів має здійснюва-

тися навколо центральної мети: для кого вони призначені і хто наповнюватиме їх змістом.

Молодіжна політика в контексті децентралізації має бути політикою, яка дозволяє молодим людям розвивати себе там, де вони народилися й живуть. Саме тому підтримка талановитої молоді, популяризація здорового способу життя та сприяння забезпеченню молоді житлом, вирішення проблеми зайнятості серед молоді, підтримка молодих людей і сімей, які перебувають у складних життєвих обставинах, надання комплексної допомоги молодим людям у процесі працевлаштування, розвиток молодіжної інфраструктури в сільській місцевості, розроблення й реалізація молодіжних проектів та ініціатив за участю молоді сьогодні повинні стати пріоритетними завданнями для держави. Децентралізація має бути орієнтована, насамперед, на молодь, від якої залежить майбутнє громади й країни.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. URL: http://www.dsmsu.gov.ua/media/2017/11/16/7/Socdoslidjennya_2017.pdf.
2. Чиркин В.Е. Конституционное право России: Практикум. Москва, 2004. 616 с.
3. URL: <http://decentralization.gov.ua/youth/molod-v-oth>.
4. Мартиненко П.Ф. Децентралізація у здійсненні державної влади як конституційний принцип в Україні. Українсько-європейський журнал міжнародного та порівняльного права: спеціальний випуск. Т. 1. Вип. 2. 2001. С. 29.

УДК 342.7(477)+342.72/73(438)(043.5)

ВИНИКНЕННЯ ТА ІНСТИТУЦІОНАЛЬНА ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ ІНСТИТУТУ МУНІЦИПАЛЬНИХ ОМБУДСМАНІВ

INITIATIVE AND INSTITUTIONAL DIFFERENTIATION OF THE INSTITUTION OF MUNICIPAL OMBUDSMAN

Голяк Л.В.,

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри спеціальних юридичних дисциплін
Навчально-наукового інституту права*

Національного університету водного господарства та природокористування

Статтю присвячено дослідженню виникнення та розвитку інституту муніципальних омбудсманів як сучасної інституції заохочення, поваги, забезпечення реалізації та охорони прав людини і громадянина на локальному рівні, здійснення громадського контролю за діяльністю органів державного управління і місцевого самоврядування, підвищення ефективності управлінської діяльності на локальному рівні та посилення громадянської активності у захисті демократичних цінностей.

Ключові слова: локальна демократія, муніципалітет, органи місцевого самоврядування, неурядові громадські організації, громадський контроль, муніципальні права людини, муніципальний омбудсман.

Статья посвящена исследованию возникновения и развития института муниципальных омбудсманов как современной институции поощрения, уважения, обеспечения реализации и охраны прав человека и гражданина на локальном уровне, осуществления общественного контроля за деятельностью органов государственного управления и местного самоуправления, повышения эффективности управленческой деятельности на локальном уровне и усиления гражданской активности в защите демократических ценностей.

Ключевые слова: локальная демократия, муниципалитет, органы местного самоуправления, неправительственные общественные организации, общественный контроль, муниципальные права человека, муниципальный омбудсман.

The article is devoted to the investigation of the emergence and development of the institution of municipal ombudsmen as a modern institution for encouraging, respecting, ensuring the implementation and protection of human and civil rights at the local level, exercising public control over the activities of government bodies and local self-government, increasing the effectiveness of managerial activities at the local level and strengthening civil activity in the defense of democratic values.

Key words: local democracy, municipality, local self-government bodies, non-governmental public organizations, public control, municipal human rights, municipal ombudsman.

Постановка проблеми. Відродження місцевої демократії як основи громадянського суспільства, яка сприяє безпосередній реалізації основних прав і свобод людини і громадянина, активізувалося наприкінці минулого століття. Повага до прав людини, транспарентні і представницькі органи управління й адміністрації у всіх секторах суспільства, а також ефективна участь громадянського суспільства є обов'язковими підвалинами локальної де-

мократії. На рівні місцевого самоврядування, враховуючи тісний зв'язок між громадянами й їх виборними представниками, місцеві влади якнайкраще можуть аналізувати становище у сфері прав людини, виявляти відповідні проблеми й чинити дії щодо їх вирішення, зокрема, створювати незалежні механізми та такі органи щодо контролю за дотриманням прав людини органами місцевого самоврядування, як муніципальні омбудсмени, які стають цінною